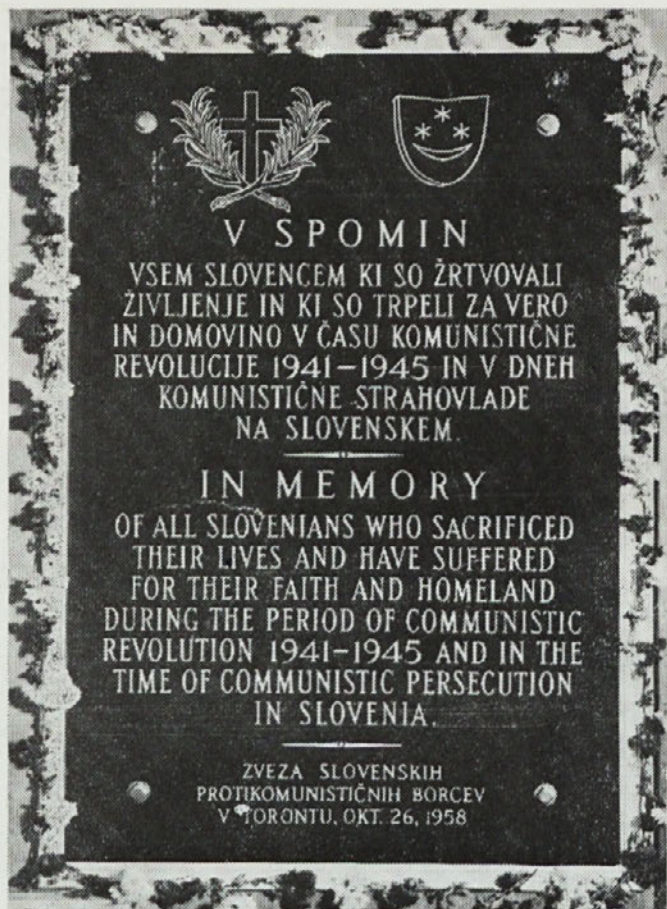

Vestnik

Glasilo Slov.
Proti komunističnim
borcem

Toronto — Spominska plošča žrtvam komunistične revolucije

OB NOVEM LETU

FR. GRUM, U. S. A.

Kolo časa se je zopet premaknilo za obrat in nam prineslo Novo leto 1959, katero zaznamuje 14 let odkar smo zapustili rodno grudo in vse, kar nam je nekoč bilo tako drago. Štirinajst let je torej za nami, odkar so kot snopje ob žetvi padali naši bratje — naši soborci. Njih žrtev je bila tolika, da se je zdelo, da slovenski rod ne bo tega nikoli prebolel, kaj šele pozabil. Z žalostjo pa moremo že danes ugotoviti ravno nasprotno. Medtem, ko so oni, ki se teh borcev v duhu vsak dan spominjajo, prisiljeni molčati pod knuto rdečega diktatorja, smo mi ostali, ki smo odšli v svet, postali mlačni. Zdi se, da iščemo drugih vzorov in vzornikov, svojim velikim pa obračamo hrbet. Če se pripravljajo prireditve v spomin naših junakov, ali sestanki v njih spomin, ne utegnemo za to, ker imamo „važnejše“ opravke. Vprašajmo se, ali smo res na poti pozabljenja in uničenja narodnih svetinj in tistih, na katere smo še pred kratkim bili tako ponosni!

Silno smo oddaljeni drug od drugega; raztepeni smo na vse vetrove in vsi imamo svoje lastne skrbi za svoj in svojih družin obstanek, toda ta dejstva gotovo niso in ne bi smela biti razlog in povod naši mlačnosti in odtujevanju. Dejstvo je in ostane, da komunizem doma pozna in se boji samo enega in to je — *moč v povezanosti in edinosti*. Tega dejstva nikakor ne moremo prezreti in ravno zato je naše mesto v organizaciji borcev. Komunistični pohod ni prenehal. Komunistična nevarnost ni v zatonu, aktualna je tako, kakor je bila pred 14 ali 20 leti. Ako nočemo, da bi nas zajel in podrl silen val komunističnega pohoda, potem se zganimo in skupaj s svobodnimi narodi pokažimo, da nismo klonili, da nismo izgubili poguma. Smo še vedno pripravljene na žrtve, kajti naš boj s komunizmom še ni končan.

Organizacija slovenskih protikomunističnih borcev nas vabi, vabi vse bivše borce, da se ji pridružimo, saj je to organizacija borcev, za borce. Vsi, ki še oklevate in stojite ob strani iz tega ali onega razloga, pozivamo vas, odstranite vse ovire in pridružite se in pomagajte graditi organizacijo, da bo ista v stanju izvrševati naloge, katere si je privzela. Veliko je bilo razočaranj v preteklosti in ravno zaradi tega razočaranja mnogi iščejo utehe v odtujevanju in preziranju vsakega združevanja.

Morda je upravičeno, toda to ni način, s katerim se moremo oddolžiti onim, ki so dali vse. Vsem, ki še pomišljate, hočemo jasno in glasno povedati: Organizacija borcev je last nas vseh, bivših borcev, in od nikogar od nas ne zahteva nekaj nemogočega. Vabi nas, da postanemo njeni člani in se morda enkrat letno udeležimo javnih manifestacij v spomin naših bojnih bratov. Ali je to morda preveč? Je nam morda odveč, da enkrat mesečno v obliki pisane besede navežemo stike s svojimi nekdanjimi soborci? Prav gotovo ne in prazen je izgovor, ki ga večkrat čujemo: „Ne morem, iz dela pridem domov zgaran in zdelan in nisem za nobeno reč sposoben.“ Ideja, katero zastopa naša organizacija je tako vzvišena, da nam morajo biti njeni cilji dolžnost in obveznost do onih naših prijateljev-soborcev, ki so potrebni naše pomoči.

Ob tem Novem letu, ko si želimo in voščimo vsa srečo, sklenimo tudi, da ne bomo stali ob strani, ampak sprejeli, kar nam borci nudijo in tudi s svojimi močmi aktivno pomagali za dvig naše bojne organizacije. Malo, zelo malo je, kar organizacija pričakuje od posameznika in zdi se, da je to najmanj, kar moremo in moramo storiti v spomin na velike žrtve in velike junake. Pokažimo, da smo zreli ljudje, ki znamo izkazovati čast svojim mrtvim junakom. Nikdar ne podirajmo veličine njihove žrtve in njih junaštva. Če bomo pa zanemarili in prenehali ceniti one, ki so padli zato, da bi mi živeli, potem bomo tudi mi z našo malomarnostjo ostali brez časti.

1949

1959

Ob desetletnici življenja, vztrajnosti in poslanstva med protikomuničnimi Slovenci, se glasilo „Vestnik“ hvaležno spominja svojega ustanovitelja pok. duh. svetnika č. g. Karla Škulja ter se klanja njegovemu velikemu spominu, z iskreno besedo zahvale vsem sodelavcem, naročnikom in prijateljem ter vročo željo, da bi mu še v naprej ostali zvesti, da bi se število vseh pomnožilo, da bo tako „Vestnik“ uspešneje vršil svoje veliko poslanstvo.

JUNAKI

F. D., Argentina

V naši narodni zgodovini imamo dobe, ko so se razmere tako napele, da se je Slovenec mogel pokazati junaka.

Tip junaka v poznem srednjem veku je fant in mož, ki se na okopu taborov, kamor je spravil starce, ženske in otroke, bori proti krvoločnemu Turku, da si tako ohrani najdražje.

Tip slovenskega junaka v kasnejših stoletjih je slovenski kmet-tlačan, ki se z vilami in sekiro v rokah upre svojemu fevdalnemu gospodu graščaku, ker ga hoče izžeti do kosti.

Nikdar pa ni bilo čistejega lika Slovenca-junaka, kot je bil pred desetimi leti, ko so vrgli rdeči nad našo zemljo povelje: „Razpnite čez ves svet vešala, naš bog je rop, požig, umor,“ in ko se je slovenski fant in mož kot vaški stražar in kasneje kot domobranec uprl.

Navadno gledamo domobranksko borbo le v njenem žalostnem in usodnem koncu, ko je 10.000 mož nečloveško končalo v kraških jamah. A ta žalostni konec nikakor ni glavno in najvažnejše pri domobranstvu. Resnično jedro je drugje: je v pravem junaštvu teh naših fantov.

Naj bi bil konec kakršen koli, to junaštvo bo ostalo v naši narodni zgodovini kot ena najsvetlejših strani.

To je tisto bistveno, najpomembnejše in najvažnejše pri naših boricih: njihovo junaštvo. To bo kot nema baklja svetilo do konca na pot vsem poštenim Slovencem.

Domobranci so bili junaki

To trditev, ki jo rdeči hočejo zbrisati in ki jo mogoče mi v novem življenju pozabljamo, bi rad postavil v njeno svetlobo in ji vrnil njeno globino.

Junaki.

Redki so izbranci, ki jim zgodovina podeli to ime. Ni vsakdo ustvarjen po tem kovu, tudi ni vsakdo postavljen v čas, kjer svoje junaštvo lahko pokaže.

Razna gibanja in tokovi hitro nagrajajo svoje bojavnike s častnim naslovom junakov, jim postavljajo spomenike in pojejo himne, a zgodovina je skrbna in stroga s pripenjanjem odlikovanj. Njena tehtnica je brezobzirno natančna: ko pride njen čas, pripne nekemu, ki so ga imeli v njegovem času za junaka, naslov izdajalca, če si je to zaslužil. In drugemu, ki je bil oklevetan kot izdajalec, vrne njegovo čast, če to zahteva resnica in pravica.

* * *

Za junaka zahteva zgodovina troje:
boriti se mora za *pravično stvar*,
boriti se mora z *idealizmom*
in biti mora *pogumen v boju*.

Boriti se mora za pravično stvar:

Zato nikakor ni mogoče imenovati junaka človeka, ki se pogumno bori za krivico. Tudi razbojniki so navadno pogumni, a zato še niso junaki.

Še več. Ni zadosti samo to, da je borec sam prepričan, da se bori za pravično stvar. Zadeva, za katero gre v boj, mora biti sama v sebi pravična, brez ozira na njegovo prepričanje.

Prav zato ne bo mogel biti nikdar proglašen za junaka noben borec krivičnih gibanj, pa najsi se je še tako junaško bojeval in najsi je bil še tako sveto prepričan, da se bori za pravično stvar.

S tem padejo vsi partizanski heroji s svojih podstavkov v prah, pa čeprav bi bil kdo od njih uverjen, da se vojskuje za pravico.

Dalje se mora boriti junak z idealizmom.

Povod, zaradi katerega je stopil v boj, mora biti nekaj lepega, plemenitega, svetega. Če bi se boril za svoj žep, za dobro mesto v prihodnosti, skratka, za svojo korist, je s tem vsa njegova veličina padla.

Za tisti svetli ideal, zaradi katerega je zgrabil za orožje, mora biti pripravljen popolnoma pozabiti nase in žrtvovati vse, kar ima in kar je.

Čim vzvišenejša je stvar, za katero se bojuje, in čim bolj pozabi nase ter vse žrtvuje, tem bolj se približa vzoru junaka.

Končno se mora bojevati pogumno.

Ne boji se ovir in truda, ne nevarnosti in svinčene toče. Prvi je na najtežjem položaju, zadnji odhaja iz boja. Ne ustraši se sovražnikove premoči, upa proti upanju in raje pade na okopih, kot da bi se vdal nasprotniku.

Ko mi proglašamo naše vaške stražarje in domobrnce za junake, ne mislimo peti praznih slavospevov ali jim pripenjati svetinje, ki jih niso zaslužili, ampak mislimo izreči sodbo, kot jo bo nekoč izrekla zgodovina sama, v vsej svoji pravičnosti in strogosti.

In v tej zavesti ugotavljamo, da so bili ti v resnici pravi junaki, ki so v sebi uresničili v nenavadni meri vse tri omenjene zahteve.

Še več:

Če premislimo pri njih vsaj to troje — boj za pravično stvar, idealizem in pogum — šele zaslutimo njihovo pravo veličino. Prav skozi to trojno luč se dvignejo v svojem herojstvu nad podobne primere v našem dosedanem življenju.

Poglejmo jih skozi to trojno luč!

*Domobranci so bili junaki najprej zato, ker so se borili
za pravično stvar*

Vsi poznamo trditve rdečih: na ves glas razglašajo, da so bili domobranci izdajalci, ker so se v službi tujca bojevali proti lastnim bratom. Junaki da so oni, rdeči.

Da so te trditve popolna laž, vedo menda tudi oni.

Resnica pa je sledeča:

Po naročilu iz Moskve — torej v službi tujca — so začeli komunisti v letih zasedbe svojo krvavo vstajo, ki so jo že dvajset let v Jugoslaviji pripravljali.

Vstaja je bila naperjena predvsem proti lastnim bratom in le deloma proti okupatorju, pa še za to so plačevali davek spet nedolžni Slovenci: s svojim življenjem kot talci ali s svojimi domačijami, ki jih je požigal maščevalni tujec.

V osmih mesecih neoviranega divjanja so rdeči odprli samo v tako imenovani Ljubljanski pokrajini 3.000 novih grobov svojim bratom, ki so imeli nad seboj le ta greh, da se niso hoteli priključiti njihovemu divjanju.

Šele po tem času so se uprli rdečim krvnikom vaški stražarji in kasneje domobranci. Najprej z lastnim orožjem, kasneje pa tudi z okupatorjevim, ko je ta te slovenske edinice priznal. Tako so vsaj deloma zavarovali slovenska življenja in domačije.

Na očitke rdečih o izdajstvu naših fantov in mož odgovarjamo:

Resnični izdajalci nad svojim narodom so oni, komunisti, ki so v službi tujca začeli krvavi ples nad svojimi brati, da jih kasneje v znamenju srpa in kladiva potisnejo v še hujše suženjstvo.

Narodu je samoobramba šla po vseh božjih in človeških postavah. In to samoobrambo so prevzeli domobranci. Kaj naj bi pustili, da rdeči rablji še naprej koljejo v tisočih najbolj poštene Slovence?

Še več. Ta samoobramba ni bila samo pravična: celo nujna je bila. Slovenija je tako proseče kot mogoče nikdar prej prosila svoje poštene sinove, naj jo ubranijo pred rdečo povodnijo. Zanja so prišli najhujši časi.

Prav v tej luči nam je jasno, da v tako tesnem času ni bilo mesta za neko tretjo pozicijo, za ljudi „čistih rok“. Taka drža se nam je zdela in se nam še zdi klavrna, nemoška. Tudi v času turških napadov so se gotovo kateri moški bojazljivo poskrili in se pomešali med starce in otroke, a s tem še niso opravičili svojega ravnanja.

Narod, ki bi se ne uprl lastnemu morilcu, ne bi imel več pravice do obstoja. Pokazal bi, da je notranje gnil, neudaren, pomehkužen, narod hlapcev, in kot tak kar najbolj pripraven za to, da se zbriše z zemljevida. Brez upora rdečim klavcem bi ostala dolžnost neizpolnjena. Skozi vso zgodovino bi ostalo to dejstvo kot težak madež na tistih, ki

se v svojem času niso zavedli svoje odgovornosti, ali pa so se zaradi žrtev zbal.

Ta upor komunizmu pa bi bil dolžnost vseh poštenih Slovencev tudi v primeru, ko bi oni nikomur ne vzeli življenja in ne naredili nobene snovne škode. Kot Slovenci bi morali obvarovati naš narod pred tem nomadstvom in največjim suženjstvom, pred tem kraljestvom pretvaranja in laži, pred tem sistemom vohunstva in izprijenosti, skratka pred tem satanskim nestvorom, ki je komunizem.

In kot sinovi Cerkve smo imeli v rokah okrožnico Pija XI. o brezbožnem komunizmu, v kateri stoji dobesedno, da ni dovoljeno sodelovanje s komunizmom v prav nobeni stvari.

Res je: orožje je prišlo kasneje od tujca. In vzeli bi ga od kjerkoli, da bi le obranili naše ljudi.

Ko bi mogli, bi se uprli domobranci obojim hkrati: komunistom in okupatorju. A med dvojnimi zlomi so izbrali hujše in se najprej uprli rdečim. Kajti najbolj žalostna resnica tistega časa je, da niti tujec v vsem svojem stoletnem sovraštvu do našega ubogega ljudstva ni tako grozno zavihtel nad njim svojega biča kot slovenski komunist. Domobranci so torej izbrali hujšega, nevarnejšega sovranika, a obenem s hrepenenjem pričakovali trenutka, da se zlomi tudi fašistično-nacistična os.

Sicer pa ni bila nobena tajnost razpoloženje domobrancev do okupatorja: ne le, da so domobranci po vseh četah poslušali oddaje iz Londona, ne le, da so stalno pošiljali četnikom v hribe orožje, ne le, da so s tveganjem lastnih glav reševali in skrivali zavezniške padalce in jih po skrivnih kanalih pošiljali zaveznikom; njihovo celotno mišljenje in čustvovanje je bilo tako na strani zahodnih zaveznikov, da so se Nemci na terenu bali domobrancev in bili do njih skrajno nezaupni.

Ko bi danes prišel nad našo zemljo znova isti čas, bi se morali znova in na isti način upreti rdečim, če bi hoteli izpolniti svojo dolžnost.

Pravica je bila popolnoma na strani domobrancev. In to je prvo, zaradi česar so stopili v zgodovino kot junaki.

Domobranci so dalje junaki zato, ker so se borili z idealizmom

Nagib, zaradi katerega so domobranci zgrabili za orožje, vrže osnovno luč na vso njihovo bojevanje.

Niso iskali v boju lastnih koristi ali maščevanja. Edino, za kar so postavili na kocko svoja življenja, je bila vera in narod, prav kakor so peli v pesmi: „Geslo je naše: dom, narod, Bog“.

Bili so torej najboljši sinovi Cerkve in največji narodnjaki.

Kot katoličani so poslušali svojega nadpastirja, ki je zvest papežu odločno obsodil komunistično pustolovščino kot narodu najbolj škod-

ljivo početje. Kot katoličane jih je bolelo, ko so pod komunistično samovoljo padali slovenski duhovniki in zavedni katoličani.

Kot narodnjaki so pa videli, kako okupator zaradi izzivanja rdečih požiga slovenske domačije in cele vasi ter odvaja v smrt po stotine in stotine moških.

Videli so, kako padajo najbolj zavedni Slovenci in kako rdeči izzemajo že itak bedne kmečke domačije.

Vedeli so tudi, da pripravlja komunizem narodu suženjstvo, spričo katerega zatemne vsa druga suženjstva.

Zvesti veri in narodu so stopili v boj proti mučiteljem in krvnikom lastnega naroda, proti komunistom. Nobene kleveta s strani nasprotnika, nobeno čustveno potvarjanje resnice jih ni spravilo s poti. Edini izhod iz stiske časov je bil boj, neizprosni boj komunizmu. To so spoznali in po tem spoznanju so se ravnali.

Prav ta boj pa je zahteval od naših vojakov žrtvovanje vsega, popolno darovanje.

Nekaj drugega se je doma za pečjo ali v kavarni navduševati za delo, študij, preteklost in bodočnost in postaviti vse, celo življenje na kocko. In to zadnje so storili domobranci. In ne za ohranitev neposredno lastnih dobrin, ampak za obrambo skupnih, narodnih.

Večja žrtev kot izpostavitve lastnega življenja je bila morda izpo-

Borci iz Kočevja
s poročnikom J. Jakošem

stavitev lastnega imena. Kajti lažna rdeča propaganda je hitro proglasila zakonito domobransko samoobrambo za izdajo nad narodom.

Vedeli smo, koliko tehtajo komunistične fraze, vedeli smo pa tudi, koliko ljudi je nasedlo prav tem frazam. Bilo je treba biti pripravljen na očitek izdajstva nad narodom. In da je bilo to pri borcih, ki so zares ljubili svojo domovino, mogoče najtežje, si lahko mislimo.

Domobranci so kmalu zvedeli, kako grozno mučijo rdeči svoje nasprotnike, če jih ujamejo. Tako je vsak od njih moral biti vsak čas pripravljen na mučeništvo. A tudi ta misel jih ni odvrnila od obrambe svojega ljudstva.

Mnogo jih je bilo, ki bi za ljubljanskim blokom ali kje drugje lahko v miru nadaljevali svoje delo, kajti nič osebno njihovega ni bilo v nevarnosti. Ob turških napadih so bili ljudje skoro prisiljeni, da se zberó na okope, pri vstopu v domobranske vrste ni bilo nobene sile. Edina sila, ki je narekovala ta vstop, je bila ljubezen do svojih ljudi.

Še nekaj je, kar domobransko borbo še bolj poveliča. To je misel, da je boj teh idealnih fantov in mož nastal sredi zmaterializiranega dvajsetega stoletja, ko gre večini ljudi le za udobje, komodnost in lastne koristi. Upreti se toku časa in tvegati vse, je nekaj nevsakdanjega in že zato v neki meri junaškega.

Nasprotniki očitajo domobrancem vsemogoče napake.

Radi priznamo, da so bile tudi napake, čeprav ne take in toliko, kakor bi jim jih radi naprtili komunisti. Nobeno človeško delo ni popolno in tudi najidealnejša podjetja se napakam ne morejo izogniti. Tudi križarske vojske n. pr. spočete iz čistega idealizma, so bile nenkrat polne napak.

A kdor hoče razumeti življenje, razume tudi napake, ki so le skoro nujna spremljevalna okoliščina življenja.

Vendar vse napake spričo celotne borbe obledé v svetlobi prav te borbe.

Idealizem, ki je spočel odpor proti rdečim, idealizem, ki je spremljal do konca ta boj, je tako tisto drugo, zaradi česar so domobranci zaslužili ime junakov.

Končno so bili domobranci junaki zato, ker so se borili pogumno

Ne gre tu za pogum enega ali drugega borca, gre za pogum, ki je preveal te vrste slovenske vojske v celoti.

Nočem reči, da so bili vsi, prav vsi, matematično vzeto, pogumni do junaštva. A trdim, da je bilo v teh četah kot celoti poguma v nadpovprečni meri.

Ta pogum je razumljiv že iz tega, ker so se oni odločili za boj svo-

bodno in ker niso iskali svojih koristi. Kjer je svobodna odločitev, tam je človek zraven z dušo in srcem. In kdor se odloči za borbo zaradi skupnih koristi, že v to odločitev vključi tudi pogum. Vse bojevanje izhaja navsezadnje iz te prve junaške odločitve, dasi je seveda treba prvotnemu pogumu spričo težav in ran v bojevanju stalno dodajati novega ognja.

Vsa državljanska vojska je bila težka: stalno je bilo treba bití v boju: pohodi, izvidnice, zasede, čiščenje terena, pažnja na izdajalsko delo terencev — za vse to je bilo treba mož, značajev.

Vse te napore so znali naši vojaki dobro nositi. Vsaka edinica zase je bila neenkrat priča takemu skupnemu junaštvu. Niso se predajali, bojevali so se do zadnjega strela in iz zadnjega možnega zavetišča. Kdor bo zbral življenje naših edinic, bo zbral knjigo junaštev slovenskih fantov in mož.

Slučajno imam pri roki kratko poročilo očitvidca o eni izmed tisoč občudovanja vrednih borb naših vojakov. Tako-le pravi udeleženec sam o boju v Grahovem leta 1943:

„Boj se je začel. Vodnik je hodil od fanta do fanta, spodbujal, kazal na hiše, naj pazijo. Jezil se je nad komunisti, ki so lepo čepeli v zaslonih.

Okoli pol dveh me je poklical: 'Sedajle nekaj pripravljajo.' mi je rekel. 'Vse je potihnilo, Ali slišiš?'

Slišal sem škripanje voza, konjsko peketanje, nato pa tiste značilne glasove, ob katerih nam je že v Pudobu stiskalo srce. Top! Pogledal sem ga in vedel sem, da ve, kaj je.

Priprl je trepalnice, poklical mitraljezca in rafali so se usuli proti kraju, kjer so top zakopavali. Prvi strel nazaj...

Ob sedmih zjutraj so oblegovalci vdrli v pritličje. Branili smo stopnice. Oddali so spet 30 strel iz topa.

Stisnili smo se v zadnjo sobo. Po končanem topovskem ognju so jurišali.

Vkopalni smo se v ruševine in napad odbili.

'Zažgali bomo, če se ne podaste,' so vpili. In obdala sta nas dim in ogenj. Stisnili smo se v majhno stransko sobico.

Deset nas je bilo. Poveljnik, ki je do tedaj ležal na postelji, ker je bil ranjen v stegno, se je dvignil: 'Fantje, bolje da zgorimo, kot da se predamo...'

Takrat sem odšel na podstrešje in zmetal zadnje bombe...“

Tako udeleženec boja.

Kako preprosti stavki, a obenem: kako z grozo in junaštvom napolnjenih devet ur brezupnega boja. Do zadnjega strela, do zadnje bombe odgovarjajo, kljub temu, da že gore in da oni obsipajo hišo, v kateri so, s topovskimi granatami.

A to je le droben kamenček v celotnem mozaiku protikomunističnega boja na Slovenskem.

Končni uspeh sam na bojnem polju je najpravičnejša priča domobranskega poguma. Saj je bilo tik pred koncem vojne slovensko ozemlje takorekoč očiščeno rdečih hord.

Le-te so se pomaknile daleč na robove Slovenije ali se poskrile v skoro neprehodne kočevske gozdove in tam čakale, da so za zeleno mizo prisodili po krivici zmago njim, ki so bili v resnici premaganci.

Geslo: „Kaj nam mar je smrt!“ ni bila za domobrance le lepa beseda. To je bilo njihovo življenje, njihov boj, njihovo delo.

Ta pogum domobrancev v boju je tisto tretje, ki dokončno uvršča nje med slovenske junake.

Tako so domobranci dediči borcev na taborih in tlačanov v boju za staro pravdo. Potomci vseh junakov slovenske krvi in zgled vsem bodočim našim junakom.

Tako pa se tudi domobranska borba vključuje v tisočletno slovensko borbo za narodne in verske svetinje. Domobranski boj se ni končal v kraških jamah, kakor se tudi ni začel šele nekaj let poprej.

Domobranska borba, ki je najbolj radikalna borba za verske in narodne svetinje, se je začela, odkar so se naši predniki naselili izza Karpatov na košček zemlje, ki nam ga je Bog podaril, in se bo končala, ko bo umrl zadnji Slovenec.

Sedaj so doma ti napori zatemnjeni, pozabljeni, oblateni. Resnica se je umaknila laži, a čaka kakor Matjaževa vojska v podzemlju, da plane na dan.

In ko bo planila, bo planila z vso neizprosnostjo, z vso brezobzirnostjo. Prišel bo dan, ko bo slovenski narod svobodno lahko sodil oboje: ene in druge. Dan, ko bo sodil in obsodil krivca. In težka bo tista sodba. Ne vemo, kdaj bo, a vemo, da pride z vso gotovostjo.

Tako-le nekako se bo glasila:

Gorje vam, rdeči krvniki, ki ste potisnili naš narod na kolena tako, kot ga do sedaj še nihče ni potisnil.

Gorje vam, rdeči lažniki, hinavci, ki ste morili in izropali naše ljudi, jim požgali domačije in bili v prvi vrsti krivi talcev, pa ste se obenem proglasili za njihove osvoboditelje.

Gorje vam, rdeči trinogi, hinavci, ki ste po naročilu tujca zavihteli bič nad lastnim narodom, pa ste proglasili za izdajalce tiste, ki so se uprli vašemu nasilju.

nost, da ječi in trpi kot nikoli prej.

Gorje vam, ki ste pripravili svojemu ljudstvu tako strašno sužvi ste podpisali grozno izdajo nad njim.

Snemite si imena osvoboditeljev in herojev.

Danes vam narod pritiska na čelo sramotni žig največjih izdajalcev lastnega naroda.

Hvala pa vam, naši junaki, za veliko žrtev, ki ste jo prinesli kot dar svoje ljubezni domovini.

Hvala vam za napore, rane, mučeništvo, smrt in sramoto, kar vse je bilo vaš delež.

Hvala vam za čudoviti zgled, ki bo vsem slovenskim rodovom svetil kot nema baklja v življenje.

Vaša ljubezen do pravice, vaš idealizem in vaš pogum, vse to je bogata dediščina, ki ste jo darovali svojemu ljudstvu.

Danes vam vračamo vaše dobro ime, življenja vam vrniti ne moremo. A vaše ime bo živelo v narodu: o vas se bodo pogovarjali po slovenskih domovih ob zimskih večerih, vaše junaštvo bo navdihnilo novo umetno in narodno pesem.

Vaša imena bodo zapisana v slovensko zgodovino s črkami, kakor so le malokatera druga.“

Tisti dan bo pravica razsojena, dolg poplačan.

Vsak bo dobil zaslužen.

In do tedaj?

Do tedaj bomo mi v tujini nadaljevali to domobransko borbo s tem, da bomo ohranjali svoje verske in narodne svetinje: našo pesem in našo besedo, naše navade in običaje, poštenost in pridnost, vero in milost.

Vsako pozabljanje na te dobrine je izdaja tistih, ki so zanje žrtvovali prav vse. Na njih truplih bi morali priseči, da bomo do konca življenja nadaljevali ta sveti boj za dom in rod in vero očetov.

Klanjamo se véliki žrtvi naših junakov.

Za nas ostane njihov zgled tista svetla luč, ki jo bomo kot plamenico podajali iz roda v rod kot

*svoj največji narodni ponos,
kot spomin na nekaj najlepšega,
kot najzlahtnejši sad naše slovenske zemlje.*

Prispevajte v tiskovni sklad!

KRINKA

X. Y., Kanada

Uvod

„So že delali za okupatorja; kar tako nikogar ne ubijejo!“

To je bil obrabljen pa krut odgovor slovenskih terencev, s katerim so opravičevali in zagovarjali številne partizanske zločine že v prvih početkih revolucije, ko narod še niti mislil ni na odpor. Prav z istimi besedami mi je odgovoril Terenc iz Podsmreke pri Ljubljani, ko sem mu v zgodnjem jutru 19. junija 1942 povedal, da so ponoči na Brezovici zaklali štiri Mravljeto. Nič drugega ni rekel, samo pogled mi je započil v obraz, kot bi me hotel presoditi, da-li obsojam partizane ali žrtve.

Zdi se, da mnogi še danes verjamejo tem besedam in jim dajo prav. Zato je po petnajstih in več letih že čas, da raztrgamo to krinko in pogledamo za zaveso teh zločinskih besed.

Naj navedem samo en primer, eno samo resnično zgodbo, ki bo gotovo marsikoga spomnila, da se je tudi v njegovem kraju kaj podobnega zgodilo. Dva človeka igrata svoje vloge v tem poglavju življenja. To sta gostilničar Terenc in kmečki fant Andrej.

Terenc

Terenc je bil kmet in gostilničar. Zvit je bil kot lisičji rep in je vedno hotel biti nekaj več, nekaj drugega kot preprosti kmečki ljudje. Po prepričanju je bil vseskozi svobodomislec, ki se je rad posmehnil veri na splošno in tistim, ki so po veri živeli. Pri vsem pa je bil priljubljen in sladak, da nihče niti slutiti ni mogel, da ta človek more biti tudi zločinsko hudoben. Edino, kar je tega ali onega zmotilo, je bilo to, da se je vedno rad družil z raznimi prekucuhi in delomržneži, kakor so bili: Uršič, Šiškar, Singer, Nagode in drugi, ki so pozneje vsi igrali važne vloge pri partizanski zaroti. S temi ljudmi je po cele noči presedel in predebatiral, dočim z drugimi nikoli ni utegnil razgovarjati.

V revoluciji je postal glavni člen v verigi predmestnih terencev. Ne bi trdil tega, če tega ne bi zvedel po „osvoboditvi“, ko so ti pobeljeni grobovi na vse grlo kričali in se hvalili z „junaškimi“ dejanji proti okupatorju in predvsem proti domačim „izdajalcem“. Tako je iz njegovih ust prišla beseda, da je namesto vina v sodih vozil iz Ljubljane municijo in orožje, kar vse so partizani odnašali v bližnje gozdove. Njegova gostilna je postala shajališče laških in partizanskih oficirjev, ki so v posebni „sobi za goste“, kamor je bil med revolucijo vstop le malokomu dovoljen, skupno delali načrte za uničevanje poštenega slovenskega naroda. Za primer, kako nizko je ta na videz dober in pošten kmet padel, naj omenim dejstvo, da je isti v juniju 1945 v zaničevanju vere in Boga

pred vsemi zloglasnimi komunističnimi rokomavhi in krvoloki pokleknil in jih pozdravil: „Hvaljen Jezus!“

Toliko o njem zdaj, kaj več pa bo povedal zadnji del, ki bo samo potrdilo zgoraj navedenega.

Andrej

Bil je najstarejši sin premožne Koglarjeve družine, ki je živela na lepo urejenem posestvu v Podsmreki, komaj pet minut hoda od glavne ceste. Ko mu je bilo 17 let, mu je umrl oče. Na Andrejeva ramena je samo po sebi leglo gospodarstvo, ker mati sama ni bila vsemu kos. To je gotovo zarisalo glavne poteze njegovemu značaju: bil je resen in preudaren. Življenje je znal presoditi kot malokdo. V njem ni bilo zvijače in zaletelosti v eno in drugo stran.

Že površno oko je lahko takoj sodilo, da je resnejši kot drugi fantje iz vasi. Mir je žarel z njegovega obraza in ga delal prikupnega in prijatelja vsem. Posebno vidna pa je bila njegova srčna dobrotà do vseh, zlasti do potrebnih, kar je bilo v njegovi vasi nekaj izrednega. Svoji materi — Bog ji daj nebesa! — je bil v tem živo nasprotje. Spominjam se, da je na poti na polje najprej zoral njivo bajtarju, potem se pa lotil svoje. Za to ga je mati zmerjala, on pa se je uprl, ne iz jeze, ampak zato, da ji je pokazal njeno pretirano skopost in trdoto.

Strastno je ljubil svoj grunt in bil zaverovan vanj. Od ranega jutra do trde teme ga je pojil s svojim znojem. Garal je, v zavesti, da bo nekoč vse njegovo. Kljub temu pa je bil ponižen in tih, kakor da je že tedaj slutil, da v njegovem življenju ni časa za nesmiselno besedičenje.

Tak je bil nevede vodnik in vzor šmarskim fantom, čeprav ga ni nihče postavil. Vesela je bila družba, kjer se je on pojavil. Razumljivo pa je, da so bili nekateri, ki jim je bil trn v peti, zato so iskali priložnost, da se ga znebe; vedeli so, kaj pomeni človek, zaupajoč v Boga in v zemljo, iz katere živi.

Dne 8. julija 1942 je bil z ostalimi moškimi nasilno mobiliziran in poslan proti Ključu, kjer so partizani 12. julija oklicali „svobodno republiko“. Živo ga še vidim pred očmi, kako je vsak večer prišel domov pogledat, če je vse v redu. S srcem je bil doma, le njegove roke so sekale drevje po Grabnu, kamor so ga tirali komunistični priganjači.

„Tako ne bo šlo!“ mi je zaupal nekega večera. To je bila njegova velika obsodba.

Nekaj dni pozneje je spet prišel domov in se ni več vrnil v gozd. Skril se je. In drugim je naročal: „Nikar k njim!“ Njegovo spoznanje komunistične zarote je bilo tako jasno, da ga niti grožnje niso več pognale v hrib.

Pustili so ga doma, a bil je zaznamovan.

Usoden korak

V začetku januarja 1943. leta je Andrej na večer nekega dne stopil v Terenčevo gostilno. Vedno se je v tej hiši počutil kot doma. Bolj ga je žejalo po dobrem sosedstvu in prijateljskem pogovoru kot po vinu. Ker v gostilni ni bilo nikogar, je stopil v kuhinjo. Po nekaj besedah z dekle, ki je pomivala posodo, je nepovabljen odprl vrata v „sobo za goste“, od koder je čul gospodarjev glas. Gostilničarka je brž skočila k vratom, a bila je prepozna. Andrej je videl, da so za dobro obloženimi mizami sedeli partizanski in fašistični oficirji in se prav po „tovariško“ zabavali. Oči vseh so se grozeče uprle vnaj.

Andrej se je umaknil in v gostilni sedel za mizo. Gospodinja je prisedla in drobila o vsem mogočem, da bi od sebe odvalila sum. Tudi Terenc sam je bil kmalu pri njem in previdno tipal sem in tja, da bi zvedel, če fant sploh sluti, da je za temi nenavadnimi gosti kaj posebnega. Andrej pa je bil prijazen kot vselej in ni hotel nasesti. Nekaj čudno tesno mu je postalo pri duši. Kmalu je vstal in šel domov.

Gozd nad njim se mu je zdel strašen kot še nikoli. Govorjenja tam v bližnjem grmu se je zbal kot otrok. In žvižgi višje gori med drevjem so rezali kot nabrušen nož. Ni jih mogel pozabiti; tudi čez teden so ostali živi.

Zaskrbljen je prišel domov. Še doma mu je bilo pusto. Brž je povečerjal, potem pa skrivaj odšel na hlev in se zaril v seno.

Tako je bilo še kak teden dni.

Likvidacija

16. januarja je bil pust dan. Dušeča megla je ležala vsepovsod in se ni premaknila. Iz hiše ni bilo videti ne skednja ne hleva. Šele na večer se je megla dvignila. Padle so prve snežinke in pobelile zmrzla tla.

Andreju je pogled vedno pogosteje uhajal skozi okno, čeprav ni ničesar videl. Tako zbeگان je bil že zadnje dni. Tudi mati je opazila, da se nekaj godi v njem. „Kaj pa ti je, Andrej?“ je vprašala. Za hip jo je pogledal, odgovoril pa ni. Trdno je slutil, da nekaj velikega ni več daleč.

Z nočjo so se iz gozda nad hišo utrgale sence in se razdelile v desno in levo od hiše. Na glavnih in zadnjih vratih je hkrati zabobnelo. Potem se je usulo celo krdelo iz grmovja. Odprli so jim.

„Kje je Andrej?“ je surovo vprašal neznanec, ki je očitno samo izvrševal povelje domačina, ki je stražil pri vratih.

„Tukaj sem!“ se je v hiši oglasil fant in stopil v vežo. Da bo imel opravka z njim, je računal, ni pa mogel misliti, da je bil tisti njegov pogled v „sobo za goste“ pri Terencu tako usoden, zločin.

Domačini so ga odgnali v noč. Kar po cesti proti vasi. Tovariši so si še hitro nabasali vreče ter se potegnili za drugimi.

V Smartnu je ista tolpa pobrala Matičevega Ivana in Andrejčevega Jožeta. Turkov Matija jim je pobegnil skozi mala vrata, Lazarjev Lojze pa je bil teh obiskov že tako navajen, da se je skrtil, kakor hitro je na dvorišču zalajal pes.

Takoj drugi dan je nekdo prinesel vest, da je Andrej ušel, a so ga partizani v Gabrju ujeli in odvedli s seboj.

Odslej nihče ni mogel nič slišati o njem; kakor da se je bil v zemljo vdrl. Mati je noč in dan jokala, a tolažbe ni bilo.

Dober teden po tem pa je nepričakovano stopil na vrata Terenc, ki se drugače zlepa ni približal hiši, zadnje čase pa sploh ne. Brez pozdrava je povedal, da je videl Andreja na podpeškem mostu, ko je s partizanskim odredom odhajal na Dolenjsko. Domačim so se posušile solze, ker so Andreja toliko poznali, da pri komunistih ne bo ostal. Za gotovo so vedeli, da krivice ne bo delal nikomur. „Samo da je živ!“ so naivno verjeli in čakali, kdaj bo ponoči potrkal na okno...

Komaj je Terenc odšel in je noč legla na zemljo, je skupina partizanov postavila zasedo proti Gmajni, druga pa se je utaborila v Gorjančevi meji in mirno gledala italijanske kolone, ki so se v bojni opremi pomikale po komaj 50 korakov oddaljeni Tržaški cesti. Šle so „nad partizane“. Peketanje mul je odmevalo od meje in hiš, dolgočasno brnenje motorjev je kalilo nočni mir in vznemirjalo ljudi, ki so vedno trepetali pred takimi pohodi.

Na Koglarjevem dvorišču pa je mrgolelo partizanov. Počutili so se varne in brez skrbi. Razbili so vrata in vdrli v hišo, kjer so do zadnje cunje pobrali vse, kar jim je prišlo pod roko. Živež, zabela, meso in obleka — vse je bilo dobro. V svinjaku so poklali prašiče, iz hleva pa odgnali kobilu in trinajst goveje živine. Izpraznili so kaščo, pred podom zapregli parizarje in jih naložili. Na podu sta zmanjkala dva električna motorja. Niti psu niso prizanesli; trikrat preboden, se je z razbitim gobcem in zlomljeno hrbtnico še drugi dan vlačil pred hlevom in nikomur ni pustil blizu. Vse to so storili zato, ker je Andrej „pobegnil“, in se gotovo „skriva“ doma, kakor se je izrazil Jurežev Tone, ki je bil med tolovaji.

Ob dveh zjutraj je drdrala roparska kolona skozi vas proti Šujici, Gabrju in Toškemu čelu. Italijanske čete pa so begale po cesti, kot da ne vedo, kam so namenjene. Ko so komunisti „osvobodili“ domačijo, in je komandant pustil na mizi „vrednostni papir“, bon, je njihova patrola oddala rafal nad italijanske glave, v znak, da je vse končano.

* * *

V maju 1943 se je posadka Vaške straže na Dobrovi odpravila v patrolo proti Gabrju. Tu so zvedeli, da so pod vasjo na Toškem čelu trije grobovi. Fantje so se brez povelja odpravili naprej. Niso mislili na partizansko nevarnost, ampak si prej želeli boja z onimi, ki kopljejo grobove našim najboljšim. Kmalu so bili v vasi. Za Bitenčevim kozolcem

so opazili razkopano zemljo. Začeli so kopati. Lopata je kmalu zadela ob obleko in kost. Previdno so odstranili zemljo in našli truplo, ki je že začelo razpadati. Po obleki in obliki telesa so ugotovili, da je Andrejevo. Po obrazu ga ni bilo mogoče spoznati, ker je bil tako zmaličen in razbit, da je bil podoben brezizrazni gmoti krvi, mesa, kosti in blata. Tud od zadaj je bila lobanja preluknjana s krampom.

kjer je sredi pšenične njive ležal prav tako tako razmesarjen Jože.

Kakih petdeset metrov jugoahodno od tega groba je bil drugi, In petdeset metrov dalje proti Ravniku je bil tretji grob — Ivanov

Po poročilih domačinov so si vsi trije morali sami izkopati grobove, nakar so bili med zasliševanjem mučeni do smrti. Prej pa so jih imeli zaprte v Bitenčevih svinjakah.

Zazvonilo je v Šmartni in na Dobrovi. Pritrkavanje še nikoli ni bilo tako žalostno in obenem lepo in zmagoslavno, saj je naznanjalo smrt mladih fantov — mučencev. Zvonilo je kar naprej; devet „štukov“ zjutraj, opolde in zvečer. Delo je zastalo kakor ob največjem prazniku.

* * *

In še nečesa ne smem pozabiti. Ko so mrtva trupla z veliko častjo in spoštovanjem peljali skozi Gabrje, je nekdo povedal, da je Andrej, takrat ko je ušel in so ga v Gabrju spet zgrabili, izpovedal, da je pobegnil zato, ker se ne mara boriti za morilce in roparje, ki hočejo vse narediti sužnje na svoji zemlji.

To je častno spričevalo za kmečkega fanta, ki je komunizem spoznal do dna in vedel, da z njim ni kompromisa. Je pa tudi strašna obsodba komunizma in Terenca, ki je pri tem umoru igral odločilno vlogo. Ko je bil že zverinsko umorjen, ga je „videl“ odhajati na Dolenjsko in ga ni bilo sram to „veselo novico“ prinesiti domačim. Od sebe je hotel odriiniti vsak morebitni sum, izbrisati vzrok Andrejeve smrti, kakor tudi vreči masko na O. F., kateri je bil terenski voditelj in zapovedovalec. A zmotil se je v vsem, kajti črni grobovi govore resnico, ki razgalja partizansko podlost in trga masko z njih zločinov in laži.

* * *

S to žalostno zgodbo sem hotel obuditi spomin na tiste prve dni revolucije, ko so padali najboljši sinovi slovenskega naroda, a še nismo prav vedeli, zakaj. Vzrok tega umora nam zgovorno priča, kakšne malenkosti so bile komunistom zločin na poti do oblasti. Že od prvega dne so hoteli uničiti vse, ki se jim ne uklonijo do tal in o katerih so dvomili, da bodo slepo sledili rdečim bogovom: rop, požig, umor...

Darujte v invalidski fond!

PO NAŠEM SVETU

POROČILO IZ TORONTA

Že pred časom je bilo objavljeno v našem glasilu, da nameravamo Slovenci v Torontu odkriti spominsko ploščo vsem, ki so žrtvovali svoja življenja v boju z brezbožnim komunizmom. Na žalost, prav od nikjer nismo prejeli nobenega odgovora, ki bi svetoval ali nas vsaj spodbudil k izvršitvi te zamisli. Sami smo šli naprej.

V nedeljo, 26. oktobra, smo ta sklep uresničili. Odkrili smo ploščo. Postavili smo jo na desni strani v cerkveni veži nad kropilnikom. Napis na njej govori, da je to

SPOMIN

vsem Slovencem, ki so žrtvovali življenje in ki so trpeli za vero in domovino v času komunistične revolucije 1941—1945 in v dneh komunistične strahovlade na Slovenskem.

Napis je v slovenščini in angleščini.

Najprej je predsednik ZSPB v Torontu, g. Ciril Preželj, prosil g. župnika, naj blagoslovi ploščo. G. župnik je po kratkem nagovoru blagoslovil odkrito marmorno ploščo, ki je vsem zelo všeč. Po odkritju plošče smo odšli v dvorano, kjer smo združili proslavo 40-letnice osvoboditve slovenskega naroda s spominom vseh protikomunističnih borcev. Dvorano smo napolnili do zadnjega kotička in tako dokazali, da misel na naše pomorjene brate ni mrtva.

Marsikomu je bilo tesno pri srcu ob spominu na vse tisoče domobrancev, katerih glasniki smo mi. Njihova žrtev je v nas spet zadobila

spoštovanje in čast. Odkritje plošče in ustanovne maše, ki se bodo leto za letom brale za pokoj njihovih duš, z naših src nevidno brišejo nevaležnost in pozabljenje zadnjih let. Živo čutimo, da je prej v naši cerkvi nečesa manjkalo. Zdaj smo spet, kar smo bili včasih. Naš slovenski oltar nam ohranja vero, črna spominska plošča oživlja nam narodnost. Ob vsakem obisku cerkve naše oči ob pogledu na ta spomin naše hvaležnosti v duhu prelete vso dolgo vrsto mladih življenj in naše roke, ko blagoslavljajo naša čela, krope tudi neznanе grobove slovenskih mučencev.

Vsi čutimo: plošča v naši cerkvi je sila, ki nas povezuje in jamči, da borba naših Junakov ne bo pozabljena, kakor ne bo pozabljen 26. oktober 1958.

Lučke gore pred spomenikom in osvetljujejo spomin na tiste težke dni, da se ne zgubimo v dneh sedanjosti.

ARGENTINA

† CVETO ZUPANČIČ

Sredi najlepših let in dela nas je nenadoma zapustil — bārec Cveto Zupančič. Rodil se je 28. avgusta 1926 v Nemški vasi pri Trebnjem na Dolenjskem. V Novem mestu je obiskoval meščansko šolo, ob ustanovitvi domobranstva se e sam javil v naše vrste in ves čas tudi ostal. Bil je podčastnik v Križevem bataljonu, novomeškem udarnem bataljonu. Vedno živahen, neustrašen in zvest ideji svojih soborcev — Orana, Mraka, Šušteršiča in drugih — je

tvegala mlado življenje za boljše dni svojemu narodu. Iz Koroške se je srečno pretokel v Italijo in od tam v Argentino.

V Villa Ballester si je skupno z

ženo Ivanka in otrokoma ustvarjal lastni dom — skoro bi dokončal hišo, a 27. novembra ga je doma ubil električni tok in drugi dan je bil pokopan na pokopališču v San Martinu.

Ne moremo razumeti, da Te res ni več, dragi Cveto; najbolj pa te gotovo pogrešata Tvoja otroka in žena Ivanka. Božja pota so nam nerazumljiva — vemo, da si bil dober, zaveden Slovenec — domobranec.

Bog, ki je pravičen sodnik, vidi Tvojo in Tvojih žrtev. Počivaj mirno v argentinski zemlji. Težko praznati družini naše globoko sožalje!

Ing. A. M.

PREČ. P. PREŠEREN — zlatomašnik

Dne 28. oktobra je preč. p. Prešeren obhajal svoj zlatomašniški jubilej. V kapelici pri slovenskih šol. sestrah na Via dei Colli je v prisotnosti mnogih duhovnikov in laikov daroval sv. mašo. Po daritvi so se zgrnili okrog njega in mu čestitali.

Poverenikj Zveze SPG v Italiji, mu je v imezu Zveze čestital in podaril v spomin oljnato sliko, ki predstavlja Blejsko jezero z otočkom in cerkvico.

Slovenski domobranci se še spominjajo, koliko jih ni IRO sprejela in

emigracijska komisija pod Trumanovim zakonom odbila, prav zaradi tega, ker so bili domobranci. Po zaslugi p. Prešerna sa gori odgovorne oblasti dobile prvič v roke obširni študij v angleščini, kdo so slovenski domobranci in zakaj so se borili. P. Prešeren je tudi danes naročnik in zvest čitalec Vestnika. Clovenski domobranci niso pozabili njegovih zaslug! S hvaležnostjo se ga spominjajo ter mu ob njegovem zlatomašniškem jubileju čestitajo in kličejo: Bog Vas živi in ohrani nam še mnogo let!

Ovitek opremil soborec umetnik Jože Žirovnik

List „Vestnik“ izhaja mesečno. Urejuje ga uredniški odbor slovenskih protikomunističnih borcev. — — Višino letne naročnine bomo objavili v prihodnji številki. — Za uredništvo: I. Korošec, calle 1. No. 510, Berazategui FNGM; za upravo: D. Havelka, Yapeyu 139, San Martín FNGM, prov. Buenos Aires, Argentina.

Vsa denarna nakazila sprejema uprava.